GROEN LINKS

Beste voorzitter, college, collega raadsleden en geïnteresseerden

Vandaag bespreken we de Kadernota 2025 - 2028. Het moment om even stil te staan en de ontwikkelingen hier in onze gemeente en om ons heen te beschouwen. Ontwikkelingen die gevolgen hebben of gaan hebben voor ons als gemeente. Laatst hoorden we dat in Den Haag de zon weer gaat schijnen, maar vooralsnog zien we nog weinig opklaringen aan de horizon verschijnen in Zevenaar. Waar ik vorig jaar nog aanhaalde dat we scherper aan de wind moesten varen, lijkt de wind nu dusdanig te veranderen dat we straks misschien moeten roeien met de riemen die we hebben om vooruit te blijven gaan. Vooruit op weg om de doelen en ambities te realiseren die onze inwoners zo hard nodig hebben: een geschikte woning, meer bestaanszekerheid en een gezonde, groene leefomgeving.

De Nederlandse Grondwet kent ook sociale grondrechten. De overheid moet zorgen voor huisvesting, bestaanszekerheid, gezondheidszorg, onderwijs en een gezonde en veilige leefomgeving. Als gemeente hebben we de verplichting deze grondrechten te waarborgen. Maar hoe doen we dat, als we steeds meer moeten doen met steeds minder poen. Daar zullen we ons komende tijd samen over moeten buigen.

Sinds de jaren tachtig is er veel ingezet op privatisering en marktwerking. Is steeds meer verantwoordelijkheid bij mensen zelf gelegd. Van collectieve solidariteit naar eigen verantwoordelijkheid. De overheid trok zich verder en verder terug waardoor voor steeds meer mensen die dat hard nodig hebben, ook het vangnet is verdwenen. Inmiddels vliegen de crisissen ons om de oren: wooncrisis, zorgcrisis, onderwijscrisis, klimaatcrisis, bestaanszekerheidscrisis, en dan vergeet ik er vast nog een paar. Deze zijn echter niet plotseling en vrij recent ontstaan; ze zijn het resultaat van jarenlang beleid. De verschraling van sociale grondrechten raakt inmiddels ook de middenklasse waardoor hier steeds meer aandacht voor komt. Een juf of meester voor de klas is geen garantie meer, starterswoningen zijn onbetaalbaar, en torenhoge energieprijzen raken velen.

Maar hebben we hier nu te maken met opeenvolgende losse crisissen of met een meer permanente crisis? Een crisis die het gevolg is van een onhoudbaar economisch en maatschappelijk systeem. Onbeperkte groei en winstmaximalisatie putten onze natuurlijke hulpbronnen uit en leiden tot ecologische achteruitgang en klimaatverandering. Dit heeft effect op ons dagelijkse leven, van voedselproductie tot gezondheid. Economische ongelijkheid en de afname van publieke investeringen in sociale diensten verergeren de druk op sociale structuren, zoals zorg, huisvesting en onderwijs. Echte oplossingen komen niet van de grond. Liever worden geitenpaadjes gekozen en de pijn van maatregelen doorgeschoven naar volgende generaties. Veranderen laten we liever over aan anderen of stellen we uit tot later. Door economische ongelijkheid groeit de ontevredenheid en frustratie. Verliezen steeds meer mensen het vertrouwen in de overheid en polariseert de samenleving omdat juist de meest extreme standpunten worden benadrukt om de eigen achterban te mobiliseren.

Ook in Zevenaar zien we de gevolgen van dit falende systeem. De woningnood en hoge huizenprijzen zijn geen lokaal probleem maar het gevolg van economische trends zoals

speculatie op de woningmarkt en onvoldoende publieke investeringen in betaalbare huisvesting. De druk op het sociale domein is direct verbonden met bezuinigingen op nationale zorgbudgetten en een toenemende zorgvraag als gevolg van een vergrijzende bevolking. De

noodzaak voor duurzame initiatieven in Zevenaar is direct gekoppeld aan de wereldwijde klimaatcrisis, die vraagt om lokale actie als onderdeel van een bredere oplossing.

Deze beschouwing klinkt misschien negatief, maar wij zijn hoopvol gestemd dat het anders kan. We kunnen samen werken aan oplossingen. Dit vraagt om geïntegreerd en meer sector overstijgend beleid. Een bredere strategie die zich richt op sociale en economische rechtvaardigheid. Investeren in publieke diensten zoals onderwijs, zorg en sociale woningbouw om de sociale cohesie en welzijn van alle inwoners te waarborgen. Duurzaamheid is hier nadrukkelijk onderdeel van in plaats van een geïsoleerd element.

Bij de komende financiële keuzes moeten we niet alleen oog hebben voor het hier en nu, maar ook voor de toekomst van onze jongeren en komende generaties. Onze besluiten zijn medebepalend voor hun toekomst. Zevenaar moet een gemeente blijven waar jongeren kunnen opgroeien, wonen, werken, ontspannen en ontmoeten. Door te investeren in goed onderwijs, betaalbare woningen, verenigingen, cultuur en een groene leefomgeving, zorgen we ervoor dat Zevenaar een aantrekkelijke plek blijft voor jong tot oud.

Leggen we een weg aan of bouwen we een viaduct dan hebben we het over een investering. Uitgaven voor onderwijs, welzijn, geestelijke gezondheidszorg en armoedebeleid zien we als kosten en niet als investeringen in mensen. Maar dat kan ook anders. In Amsterdam bijvoorbeeld, hebben investeringen in geestelijke gezondheidszorg geleid tot besparingen door grotere problemen te voorkomen. Of dichter bij huis, in Arnhem, waar schulden worden overgenomen om mensen hun leven weer op de rails te krijgen. Deze initiatieven tonen aan dat investeren in mensen op de lange termijn kosten bespaart en de druk op het sociale domein vermindert.

In Zevenaar zien we gelukkig ook dat de weg van meer geïntegreerd beleid is ingeslagen. Zoals de visie sociaal domein, de woonzorgvisie en de integrale verankering in de omgevingsvisie. Deze plannen dragen bij aan mooie, leefbare kernen en sociaal samenleven. Verder gaande samenwerking of zelfs samengaan met andere Liemerse gemeenten is het verkennen waard. Samen sta je immers sterker. Bijvoorbeeld in het vinden en binden van nieuwe talenten en experts.

Innovatie en digitalisering zijn essentieel voor een toekomstbestendige gemeente. Om de efficiëntie van gemeentelijke diensten te verbeteren en de betrokkenheid van burgers te vergroten.

We moeten blijven investeren in duurzaamheid en klimaatadaptatie. Door te kiezen voor duurzame oplossingen en het verder vergroenen van onze kernen, verbeteren we het milieu en de leefbaarheid.

Tot slot voorzitter, de Kadernota 2025-2028 toont aan dat we voor grote uitdagingen staan. Misschien wel aan de vooravond van een broodnodige transitie van het huidige systeem. Zoals in de visie sociaal domein terecht is opgemerkt: ombuiging kost tijd. Dus laten we samen waken voor overhaaste korte termijn oplossingen. Niet alleen roepen, maar ook naar elkaar luisteren. Niet polariseren maar zoeken naar verbinding. Als dingen echt anders moeten, lukt dat niet alleen. Veranderen doe je samen.

Dank voor uw aandacht.